

POGRZEB STANISŁAWA WYSPIAŃSKIEGO

Pogrzeb Stanisława Wyspiańskiego 2 grudnia 1907 roku w Krakowie był w czasach autonomii galicyjskiej jedną z ostatnich spontanicznych manifestacji obywatelskich Polaków, tłumnie przybyłych na tę uroczystość z trzech zaborów. Ceremonia odprowadzenia szczątków artysty do krypty zasłużonych na Skałce, urządzona staraniem miasta, stała się niezwykle silnym bodźcem do okazania poczucia więzi terytorialnej i etnicznej, ujawniającej narodową solidarność i tłumione emocje patriotyczne – ponad podziałami politycznymi, socjalnymi i religijnymi.

Mimo że ranga dzieła Wyspiańskiego nie była wówczas dostatecznie doceniana, świadomość utraty artysty niezwykłego formatu była powszechna, a sam fakt jego odejścia spełnił rolę zwornika narodowej świadomości i jedności w 112 lat po utracie niepodległości Polski.

Sto lat po śmierci artysty nie osłabły emocje związane z nim samym i jego sztuką. To przedwczesne odejście nadal wzbudza żal za zmarnowaną szansę na kontynuację jego świadomej artystycznej działalności w wielu dziedzinach, wyznaczającej nowe kierunki i wartości w kulturze narodowej i w świadomości społecznej.

Wystawa zatytułowana *Pogrzeb Stanisława Wyspiańskiego*, którą będzie można zobaczyć

w Kamienicy Szolańskich (ul. Szczepańska 11) w dniach od 8 grudnia 2007 roku do 9 marca 2008 roku, przypomni ceremonię pogrzebową, związane z nią wydarzenia oraz uczestniczące w niej osoby. Zrealizowana w formie *environment*, będzie propozycją wywołania refleksji uświadamiającej

zwiedzającym proces przemian społecznych, historycznych, socjalnych i kulturowych związanych z poczuciem tożsamości narodowej Polaków wówczas i współcześnie.

Intencją realizatorów jest zbudowanie przestrzeni o charakterze bardziej kontemplacyjnym niż dokumentacyjnym. W tym celu stworzony zostanie obszar parateatralny, posługujący się kilkoma planami wraz z odślonami. Amfiladowy układ sal wystawowych na czas trwania ekspozycji stanie się tym konkretnym obszarem Starego Miasta, którym kondukt pogrzebowy podążał ku krypcie zasłużonych na Skałce. Rekwizytami będą współczesne portrety żałobników, rodziny oraz osób blisko

związanych z Wyspiańskim, w wielu wypadkach wykonane przez niego i jego kolegów z Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”. Pokazane one zostaną na tle tłumu anonimowych

żałobników, których udokumentują fotografie z epoki specjalnie na ten cel wyszukane i przygotowane w powiększonej skali, dającej wyobrażenie uroczystości żałobnej o charakterze masowym. Obiektami o szczególnej wadze będą tam archiwalne dokumenty oraz oryginalne szarfy żałobne pozostałe po pogrzebie, których treści kondolencyjne wyrażają intencje i złożone emocje ofiarodawców.

Dla potrzeb wystawy *Pogrzeb Stanisława Wyspiańskiego... „Sami złożycie stos...”*, w miejsce niezachowanego dokumentu filmowego, na podstawie oryginalnych fotografii archiwalnych z epoki, odtworzona zostanie ostatnia droga Stanisława Wyspiańskiego.

Stanisław Wyspiański na łożu śmierci

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa

Kondukt żałobny z trumną Stanisława Wyspiańskiego, Kraków, Rynek Główny

Archiwum Państwowe w Krakowie

Marta Romanowska